

**Кам'янець-Подільський національний університет
імені Івана Огієнка**

**Кафедра археології, спеціальних історичних
і правознавчих дисциплін**

1. Загальна інформація про курс

Назва курсу, мова викладання	Історія первісного суспільства, українська
Викладачі	Баженов Олександр Львович
Профайл викладачів	https://kaf-asipd.kpnu.edu.ua/?page_id=301
E-mail:	bazhenov.oleksandr@kpnu.edu.ua
Сторінка курсу в MOODLE	https://moodle.kpnu.edu.ua/course/view.php?id=995
Консультації	Відповідно до графіку індивідуальних консультацій, що розміщений на інформаційному стенді кафедри археології, спеціальних історичних і правознавчих дисциплін: щопонеділка 13.30 – 14.30

2. Анотація до курсу

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Археологія раннього залізного віку» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Історія» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 032 Історія та археологія галузі знань 03 Гуманітарні науки

Курс «Історія первісного суспільства» (далі ПС) викладається на історичних факультетах університетів України. Читається він і на історичному факультеті Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Хронологічно курс «Історія первісного суспільства» охоплює декілька мільйонів років. У цей період відбулося становлення людини сучасного фізичного типу (*Homo sapiens*), соціальних і шлюбно-сімейних структур, склалися основні расові і антропологічні типи, народи і мови. Окрім цього, вивчення ПС є свого роду підготовкою до сприйняття основних процесів і понять курсів «Історії стародавнього світу», «Всесвітньої історії», «Історії України», «Археології України», «Етнології», «Антропології» тощо.

3. Мета та цілі курсу

Мета дисципліни. На основі новітніх досліджень сформувати у студентів ґрунтовні знання з початкового періоду людства – від появи самої людини і суспільства до створення перших соціальних інститутів; розкрити соціально-економічні стосунки, особливості формування інститутів шлюбу та сім'ї, організації влади та управління, розвитку форм суспільної свідомості на різних

етапах розвитку первісного суспільства, висвітити долі первісного суспільства в Новий та Новітній час.

Цілі курсу:

1. Створення цілісної картини становлення і ранньої історії людського суспільства.
2. Характеристика розвитку основних соціальних і економічних структур.
3. Виникнення і еволюція матеріального та духовного життя суспільства в найдавніші періоди людської історії.

Також цілями курсу є ознайомлення студентів з давніми етносами, які представлені у вигляді залишків археологічних культур, що існували на території України у доісторичний період з певними історичними реконструкціями щодо давнього минулого людства.

4. Формат курсу

Стандартний (очний, заочний)

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми підготовки фахівців здобувачі першого (бакалаврського) рівня вищої освіти повинні набути **наступних компетенцій:**

6 - Програмні компетентності		
Інтегральна компетентність		Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми історії та археології у процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій і методів гуманітарних та соціальних наук та характеризується комплексністю і невизначеністю умов.
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК 03	Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу
	ЗК 05	Здатність до пошуку та аналізу інформації з досліджуваної проблеми з різних джерел.
	ЗК 06	Здатність робити смислові узагальнення та висновки, виявляти в інформаційних даних і концептах хиби й вразливі місця, суперечності та неповноту аргументації.
	ЗК 16	Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.
Фахові компетентності спеціальності (ФК)	ФК 01	Критичне усвідомлення взаємозв'язку між ключовими фактами, подіями, явищами і процесами в історії України та країн світу на різних етапах історичного розвитку.
	ФК 02	Усвідомлення відмінностей в історіографічних поглядах різних періодів та в різних контекстах.
	ФК 08	Здатність використовувати релевантні методи опрацювання історичних та археологічних джерел, зокрема інструментарій спеціальних історичних дисциплін, а також сучасні інформаційні технології для обробки історичних даних.
	ФК 09	Здатність використовувати фахові знання та професійні навички для виявлення, охорони та популяризації історико-культурної спадщини.
	ФК 10	Усвідомлення особливостей розвитку людства у дописемний період його історії та володіння базовими принципами і навичками дослідження даного періоду на емпіричному й теоретичному рівнях.

	ФК 13	Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією.
7 - Програмні результати навчання		
	ПРН 01	Знати найважливіші факти історичного минулого українського народу та історії людства загалом, а також мати більш глибокі знання про певний історичний період або проблему.
	ПРН 02	Розуміти контекст і причини відповідних історичних подій та використовувати ці знання у професійній діяльності.
	ПРН 03	Володіти понятійно-категоріальним апаратом історичної науки, професійно оперувати науковими термінами, прийнятими у фаховому середовищі
	ПРН 04	Виявляти взаємозв'язки між процесами у минулому та на сучасному етапі, аналізувати суспільні процеси в історії України у контексті європейської та світової історії.
	ПРН 05	Вміти працювати з письмовими, речовими, етнографічними, усними, архівними та іншими історичними джерелами.
	ПРН 23	Вміти акумулювати та поширювати кращий досвід професійної діяльності, інтегрувати досягнення інших наук для вирішення актуальних проблем історії та археології.

6. Обсяг і ознаки курсу

Найменування показників	Характеристика навчального курсу	
	денна форма навчання	
Освітня програма, спеціальність	032 Історія та археологія галузі знань 03 Гуманітарні науки.	
Рік навчання/ рік викладання	2023-2024/2023	
Семестр вивчення	перший	
нормативна/вибіркова	нормативна	
Кількість кредитів ЄКТС	5 кредитів ЄКТС	
Загальний обсяг годин	150 год.	
Кількість годин навчальних занять	50 год.	
Лекційні заняття	26 год.	
Практичні заняття	0 год.	
Семінарські заняття	24 год.	
Лабораторні заняття	0 год.	
Самостійна та індивідуальна робота	100 год.	
Форма підсумкового контролю	екзамен	

7. Пререквізити курсу

Вивчення дисципліни «Історія первісного суспільства» передбачає базові знання у студентів, які вони отримали у школі вивчаючи курс історичних дисциплін, зокрема «Історію України» та «Всесвітню історію», а також набуті знання з дисциплін «Спеціальні історичні дисципліни», «Історія Стародавнього Сходу».

8. Технічне і програмне забезпечення

Вивчення курсу потребує спеціального матеріально-технічного та/або інформаційного забезпечення: проектор та ноутбук/персональний комп'ютер для презентацій у форматі MS Power Point, перегляду відеоматеріалів.

9. Політики курсу

Письмові роботи. Очікується, що студенти виконають декілька видів письмових робіт (есе, реферат, твори різних жанрів, аналізи творів різних жанрів).

Академічна доброчесність. Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Відвідання занять. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт, передбачених курсом.

Уся література, яку студенти не можуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.

10. Система оцінювання та вимоги

Поточний контроль	МКР	Самостійна робота (ІНДЗ)	Екзамен	Сума
20	30	10	40	100

Оцінювання навчальних досягнень студентів здійснюється за рейтинговою системою зі 100-бальною шкалою та шкалою ECTS (A, B, C, D, E, FX, F) та національною шкалою (відмінно, добре, задовільно, незадовільно; зараховано, не зараховано).

Зі 100 балів, студент впродовж семестру може набрати максимально 100 балів, з яких:

20 – поточне оцінювання

30 – виконання студентами модульної контрольної

роботи 10 – виконання студентами самостійної роботи 40

– складення екзамену.

Кінцева оцінка успішності студента формується шляхом додавання балів, що студент отримав за участь в роботі впродовж семестру та балів, який студент отримав на екзамені. Кінцева оцінка набуває вигляду як за національною шкалою, так за 100-бальною шкалою ECTS (A, B, C, D, E, FX, F). Студент вважається допущеним до підсумкового контролю при умові: обов'язкова присутність на лекційних заняттях, активність впродовж семестру, відвідування/відпрацювання усіх практичних занять, виконання самостійної роботи, що передбачена навчальним планом дисципліни.

Критерії та норми поточного оцінювання знань, умінь і навичок студентів з навчальної дисципліни. Розподіл балів, які отримують студенти:

1-3 бали (початковий рівень). Студент володіє матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів, фактів без зв'язку між ними. Слабко усвідомлюється мета навчально-пізнавальної діяльності, даються відповіді лише за допомогою викладача на рівні «так» чи «ні».

4-6 балів (середній рівень). Студент володіє початковими знаннями з антропології, знає близько половини навчального матеріалу, здатний його відтворити. Проте слабо орієнтується в поняттях, визначеннях, а самостійне опрацювання навчального матеріалу з історії первісного суспільства викликає певні труднощі.

7-9 балів (достатній рівень). Студент вільно володіє вивченим матеріалом, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить логічні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації. Подається чітке тлумачення понять, категорій з історії первісного суспільства, а самостійне опрацювання матеріалу не викликає труднощів. Виконуються прості творчі завдання з історії первісного суспільства.

10-12 балів (високий рівень). Студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності з історії первісного суспільства. Використовується широкий арсенал засобів для доведення своєї думки. Логічно і творчо викладається матеріал з історії первісного суспільства в усній та письмовій формі.

Базова література до дисципліни:

1. Баженов О.Л. Історія первісного суспільства. Підручник для історичних спеціальностей вищих закладів освіти. Кам'янець-Подільський : ФОП Сисин Я. І., 2016. 371 с.

2. Ситник О. Культурна антропологія: походження людини і суспільства. Навчальний посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2012. 180 с.

3. Станко В.Н., Гладких М.І., Сегеда С.П. Історія первісного суспільства: підручник. Київ: Либідь, 1999. 240 с.

4. Залізник Л. Л. Первісна історія України: навч. посібник. Київ : Вища школа, 1999. 263 с.

5. Залізник Л.Л. Археологія України: Навчальний посібник. Київ : Либідь, 2005. 504 с.

6. Степанчук В. Льодовики, мамонти та первісні люди: Україна мільйон років тому. Київ : Наш час, 2007. 192 с.

7. Охріменко Г. Духовна культура первісного населення : навчальний посібник. Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2015. 188 с.

8. Леві-Строс Клод. Первісне мислення / Пер. з фр., вступне слово та примітки С. Йосипенка. Київ : Український Центр духовної культури, 2000. 322 с.

9. Бейли Д., Седдон Т. Доисторический мир. Москва : Росмэн, 1995. 159 с.

10. Вишняцкий Л.Б. Введение в преисторию. Проблемы антропогенеза и становления культуры. Курс лекций. Изд. 2-е, испр. и доп. Кишинёв : Высшая антропологическая школа, 2005. 396 с.